

MUHASEBE PERSPEKTİFİNDEN KRİPTO PARA BİRİMLERİ CRYPTOCURRENCIES FROM THE PERSPECTIVE OF ACCOUNTING

Cevdet KIZIL¹, İrem BATIBAY TÜNAYDIN², Eyüp KESKİN³

Öz

Madeni paraya ilk olarak Anadolu medeniyetlerinde milattan önce 7. yüzyılda rastlanmıştır. Parayı ilk icat edenler ise Lidyalılardır. Kâğıt para ile ilk izlere ise milattan sonra (M.S.) 7. yy. 'da Çin'de rastlanmaktadır. Bu tarihten kript para kavramının ortaya atıldığı 2008 yılına ve kript paranın ilk kullanıldığı 2009 yılına kadar para, merkezi bir yapıda hüküm sürmüştür. İlk kript para olan Bitcoin'in arkasında ise merkezi olmayan ve bağımsız bir finansal varlık fikri yatmaktadır. Dolayısıyla, Bitcoin ve altcoinlerle birlikte paranın tarihinde de bir dönüm noktası tecrübe edilmiştir. Kript paraların popülaritesini artırmasıyla birlikte, muhasebe bilimi açısından doğru bir şekilde değerlendirilmeleri de şart olmuştur. Bu çalışmada; muhasebe, paranın tarihi, blok zinciri (blockchain) teknolojisi ve kript paralara genel anlamda değinilip giriş yapıldıktan sonra detaylı bir literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın uygulama kısmında kript paraların muhasebeleştirilmesine ilişkin yevmiye kayıtları öneri olarak sunulmuştur. Uygulama kısmını takiben, sonuç ve öneriler üzerinde durulmuştur. Araştırma, kript paraların muhasebeleştirilmesi hususunda henüz standart ve evrensel bir yöntemin bulunmadığını göstermektedir. İlgili literatür kapsamında, kript paralar tek düzen hesap planı ve vergi usul kanunu açısından Kasa, Diğer Stoklar, Diğer Mali Duran Varlıklar, Diğer Menkul Kıymetler, Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar, Diğer Hazır Değerler ve Nazım Hesaplar altında muhasebeleştirilebilmektedir. Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları açısından ise kript paralar TMS 38, TMS 2, TMS 21 ve TFRS 13 çerçevesinde muhasebeleştirilebilir.

Anahtar Kelime: Muhasebe, Finans, Blok Zinciri, Kript Para ve Bitcoin.

Abstract

Coin was first encountered in Anatolian civilizations in the 7th century BC. The first to invent money were Lydians. The first traces of paper money can be found in China in the 7th century AD. From this date to 2008, when the concept of cryptocurrency was introduced, and until 2009, when cryptocurrency was first used, money prevailed in a centralized structure. Behind the first cryptocurrency, Bitcoin, lies the idea of a decentralized and independent financial asset. Therefore, a turning point has been experienced in history of money with Bitcoin and altcoins. With the increase in popularity of cryptocurrencies, it has been necessary to evaluate them correctly in terms of accounting science. In this study, a detailed literature review was carried out after a general introduction to accounting, history of money, blockchain technology, and cryptocurrencies. In implementation part of the research, journal entries for the accounting of cryptocurrencies take place as recommendations. Following the implementation part, results and recommendations were emphasized. Research shows that there is not yet a standard and universal method for the accounting of cryptocurrencies. In the context of related literature, cryptocurrencies can be accounted for as Cash, Other Inventories, Other Financial Fixed Assets, Other Securities, Other Intangible Assets, Other Current Assets, and Memorandum Accounts from the viewpoint of uniform chart of accounts and tax procedural law. In terms of Turkish Accounting Standards (TAS) and Turkish Financial Reporting Standards (TFRS), cryptocurrencies can be accounted for within the framework of TAS 38, TAS 2, TAS 21, and TFRS 13.

Keywords: Accounting, Finance, Blockchain, Cryptocurrency and Bitcoin.

¹ Doç. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İşletme Bölümü, cevdetkizil@yahoo.com, ORCID: 0000-0003-0196-2386

² Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İşletme Bölümü, irem.batibay@medeniyet.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2232-9248

³ Blok Zinciri Araştırmacısı ve Yetkilisi, Albaraka Türk, eyupkeskin@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-6829-4821

Extended Abstract

The history of money is quite old, and money has undergone significant changes in the historical process. The first traces of money were found in Anatolian civilizations in the 7th century BC. The civilization that first invented money is known as the Lydians. In addition, paper money was first used in China in the 7th century AD. Money has continued its development process for many years in a centralized structure and under the absolute control of governments.

However, this issue has undergone a serious change in 2008. After the concept of cryptocurrency was mentioned for the first time in 2008, the first cryptocurrency, Bitcoin, started to be used in 2009. Bitcoin is the first crypto currency developed in this direction and accepted globally. Bitcoin was announced for the first time in 2008 by Satoshi Nakamoto and/or the person using the username in the article "Bitcoin: Peer-to-Peer Cash Payment System". Undoubtedly, Bitcoin, which is the first cryptocurrency based on blockchain technology, has been the scene of various problems, deficiencies, security vulnerabilities, and hacking when it was first used. At the same time, Bitcoin was used for illegal activities such as money laundering, tax evasion, and drug dealing. On the other hand, decentralized cryptocurrencies are also advocated by several authorities as they reduce transaction costs, provide opportunities for individuals who cannot access the banking system, eliminate the costs incurred in converting into different currencies, and prevent commissions. Undoubtedly, with the increasing use and popularity of cryptocurrencies consisting of Bitcoin and other altcoins, security vulnerabilities and hacking problems have begun to decrease gradually. Legal regulations, taxation, and accounting issues related to cryptocurrencies have also started to take shape.

Accounting, which was only a recording tool in the beginning, has made progress over time and has started to provide various benefits to all stakeholders with its classification, summarization, reporting, analysis, and interpretation functions. Especially, the analysis and interpretation functions of accounting stand out as critical functions for a wide range of stakeholders today. In addition, accounting and technology have become closely interrelated in our age. Therefore, the relationship among blockchain technology-based cryptocurrencies, accounting, and finance disciplines is important and will become more and more important.

In the study, after focusing on accounting, history of money, blockchain technology, and cryptocurrencies, a literature review was carried out on the subject. Within the scope of the implementation part of the research, journal entries for the accounting of cryptocurrencies are presented. After the implementation section, the conclusion and suggestions part takes place. According to the results of the research, cryptocurrencies are still not accounted for in a universal and standard way today. Cryptocurrencies are accounted for under various accounts according to different approaches. These accounts can be listed as Cash, Other Inventories, Other Financial Fixed Assets, Other Securities, Other Intangible Assets, Other Current Assets, and Memorandum Accounts based on the uniform chart of accounts and tax procedural law. Concerning Turkish Accounting Standards (TAS) and Turkish Financial Reporting Standards (TFRS), cryptocurrencies can be accounted for within the framework of TAS 38, TAS 2, TAS 21, and TFRS 13.

Serious permanent steps should be taken for the universal and standardized accounting of cryptocurrencies. This situation will provide significant advantages in taxation. Also, fair taxation will be ensured, and tax evasion will be prevented. At the same time, placing the accounting of cryptocurrencies in a certain order will also clarify the valuation issue. Legislation regarding cryptocurrencies should also always be reviewed and updated. In addition, studies should be carried out to eliminate trust problems related to cryptocurrencies. With the standard and universal accounting of cryptocurrencies by all businesses in different countries, reporting of transparent and comparable financial statements should be ensured.

GİRİŞ

Muhasebe, kelime kökünden de anlaşılacağı gibi hesap manasına gelmektedir. Aslında muhasebe hem bir bilim hem de bir sanattır. Aynı zamanda muhasebe, para ile ifade edilebilen işlem ve olayların kaydedilmesi, sınıflandırılması, özetlenmesi, raporlanması, analiz edilmesi ve yorumlanması ile ilgili bir bilgi sistemi olarak da tanımlanmaktadır (Kızıl ve Kızıl, 2007).

Kaydetme, sınıflandırma, özetleme, raporlama, analiz etme ve yorumlama aynı zamanda muhasebenin işlevleri olarak da bilinmektedir. Öncelikle, finansal işlemlerin ve firma faaliyetlerinin kaydedilmesi gerekir. Muhasebe, kaydetme işlevini yevmiye kayıtları (günlük kayıtlar) aracılığıyla gerçekleştirir. Daha sonra ise finansal işlemler büyük defter (defterikebir) vasıtasıyla hesap bazında sınıflandırılır. İşletmenin finansal işlemlerine konu olan tüm hesaplar, bir bütün olarak mizan cetveli ile özetlenir. Böylece, mizan cetvelinde listelenen tüm hesaplarla ilgili borçlu, alacaklı, borç bakiyesi, alacak bakiyesi ve toplam tutarları bütün olarak görmek mümkün olur. Muhasebe raporlama işlevi ise bir çıktı fonksiyonudur. Muhasebe gelir tablosu ve bilanço gibi temel mali tablolar ile nakit akış tablosu, fon akım tablosu, satışların maliyeti tablosu, kâr dağıtım tablosu ve özkaynak değişim tablosu gibi yardımcı (ek) mali tablolarla paydaşlara raporlama yapar. İşletmenin belirli bir tarih aralığında gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerin sonuçları üstler ve astlar tarafından net bir şekilde mali tablolar ile anlaşılabilir. Belirtilen husus, işletmenin gelişiminde büyük önem arz eder. Muhasebe analiz etme ve yorumlama işlevini ise mali tablolar analizi (finansal analiz) aracılığıyla gerçekleştirir. Bu kapsamda yatay analiz, dikey analiz, trend analizi ve oran (rasyo) analizi tekniklerinden yararlanır (Küçüksavaş, 1997).

Kurumların dinamik bir hale gelebilmesinde ve oluşabilecek hatalara/eksikliklere karşı erken önlem alınabilmesinde finans bilimine de ihtiyaç duyulmaktadır. Aynı zamanda günlük hayatta eğitim, sağlık ve eğlence gibi ihtiyaçların veya isteklerin karşılanabilmesinde maddi kaynakları elde edebilmek ve onları verimli bir şekilde kullanabilmek için de finans bilimine gerek vardır. Finans, kısaca varlık yönetimi şeklinde tanımlanabilir. İşletmelerde finans yöneticisi gerekli kaynağı sağlayarak ideal bir yatırım şekli belirler ve kâr paylaşımı yapar. Finans faktörü; elde edilen kaynağın nerede, ne zaman, ne kadar ve ne şekilde kullanılması gerektiği hususunda önemli bilgiler aktararak piyasa ile paydaşlara yön verir ve dolayısıyla bu sistematik yöntemle riskler en aza indirgenmiş olur (Saraç, 2010).

Finansal işlemlerin sistematik bir şekilde yönetilmesi ise daima ticari hayatı kolaylaştırmıştır. Zira insanlığın varoluşundan günümüze kadar çeşitli ihtiyaçlar süregelmiştir ve bu ihtiyaçlar finans ile muhasebe bilimlerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. İnsanlar ihtiyaçlarını ilk zamanlarda avcılık ve toplayıcılık yaparak, daha sonraki zamanlarda ise takas ederek gidermişlerdir (Ponting, 2000).

Buna karşın, ilerleyen zamanlarda takas yöntemi insanları yeterince tatmin etmemeye başlamıştır ve birtakım sorunlara yol açmıştır. Bunun nedeni, takas edilecek ürünler hususunda taraflardan biri itiraz ettiğinde alışverişin sona ermesidir. Örneğin, verilen ürünün dayanıklı, alınan ürünün ise dayanıksız olmasıyla ortaya çıkan uyuşmazlık bu noktada belirtilebilir. Böylece, bir “ara mal” fikri ortaya çıkmıştır. Misal olarak, hurma ve benzeri çeşitli yiyeceklerin ara mal değişim aracı olarak (para yerine) kullanıldığı ifade edilmektedir. Sonraki zamanlarda ise değerli madenlerden üretilen sikke, Lidyalıların uğraşısıyla para olarak kullanılmıştır (Türe, 2002).

Kâğıdın icadıyla beraber, kâğıt para da madeni parayla birlikte kullanıma geçmiştir (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası - TCMB, 2019). Ancak, kâğıt paranın taklit edilebilmesi ve sahte paraların dolaşımında bulunması uzun bir süredir güven problemine yol açmaktadır ve günümüzde dahi bu sorun tamamen çözülebilmemiş değildir. Aynı zamanda, kâğıt ve madeni paraların farklı para birimlerine dönüştürülmesi sürecinde çeşitli maliyetler ile komisyonlar söz konusu olmaktadır. Bununla birlikte riskler ve belirsizlikler artabilmektedir. Ek olarak, kâğıt ve madeni paralar merkezî bir yapıya sahiptir. Belirtilen nedenler başta olmak üzere çeşitli sebepler öne sürülerek kripto paralar geliştirilmiştir. Kripto para, sanal para veya dijital para olarak da adlandırılmaktadır. Kripto para birimlerinin en çok bilineni ise Bitcoin'dir. Günümüzde Bitcoin diğer kripto paralara göre o kadar çok popülerdir ki, Bitcoin dışında kalan diğer kripto paralar altcoin olarak ifade edilmektedir. Bitcoin ilk defa 2008 yılında Satoshi Nakamoto takma adını kullanan ve Japon olduğu öne sürülen kişi/çalışma grubu vb. tarafından “Bitcoin: A Peer-to Peer Electronic Cash System” başlıklı makale aracılığıyla gündeme gelmiştir (Nakamoto, 2008). Bitcoin, bir ödeme aracı olarak ise ilk kez 2009 yılında kullanılmıştır. Bununla birlikte, Bitcoin'in

müci di konusunda farklı görüşler de bulunmaktadır. 2022 yılının Mart ayında Tesla CEO'su Elon Musk, aslında Bitcoin'in müci di olarak bilinen ve Satoshi Nakamoto takma adını kullanan, Japon oldu ğu öne sürülen kişi/çalışma grubunun Samsung, Nakamichi, Motorola ve Toshiba firmalarından oluştu ğunu ileri sürmüştür. Elon Musk'a göre Satoshi Nakamoto; Samsung'un "Sa"sı, Toshiba'nın "Toshi"si, Nakamichi'nin "Naka"sı ve Motorola'nın "Moto"sunun birleşiminden ileri gelen bir isimdir (Samson, 2022).

Kripto paralar, devletler ve merkezî bir sistem tarafından değil, onu geliştiren kişiler tarafından kontrol edilmektedir. Teorik olarak herkesin kripto para üreticisi olması mümkündür. Kripto para üreticileri ise madenci (miner) olarak adlandırılmakta, gerçekleştirdikleri faaliyet de madencilik (mining) olarak bilinmektedir. Belirtilen kişiler (madenciler), bilgisayarlarının işlem gücüne bağlı olarak maden yazılımı tarafından sunulan ve karmaşık işlem gerektiren sorunu (problemi) çözmeye bilgisayarları ve yazılımları ile gayret göstermektedirler. Sorunu (problemi) ilk çözen kişiye (madenciye) belirli miktarda kripto para ise ödül olarak sunulmaktadır. Üretim bilgisi Peer-to-Peer (P2P) ağındaki bütün bireylere eş zamanlı olarak iletilmektedir (Atik, vd., 2015).

Kripto para alım-satım işlemleri ise bir şifre yoluyla yapılmaktadır (Alpago, 2018). Zira kripto para kavramındaki kripto kelimesi de buradan gelmektedir. Kripto paraların işlem gördü ğü belirli bir merkezî yapı veya kurum yoktur. Tüm işlemler birbirine blok zinciri (blockchain) ile bağlıdır. Blok zinciri (blockchain) kripto para üreten dijital, gerçek veya tüzel kişilerin kendilerinden sonra gelen diğer dijital, gerçek veya tüzel kişilerin/üreticilerin bağlantı listesinin özelleştirildi ği bir zincir olarak ifade edilebilir (Cormen vd., 2009). Böylece, kayıtlar için güvenli bir transfer ortamı sağlanmış olur. Aynı zamanda, tüm üyeler kayıtların hepsini blok zinciri (blockchain) halinde görür ve bu sayede meydana gelebilecek değişiklikler herkes tarafından denetlenerek olası olumsuzluklar önlenir (Üzer, 2017).

Hiç şüphesiz, blok zinciri (blockchain) teknolojisini sadece kripto paralar ile ilişkilendirmek de yanlış olacaktır. Zira blok zinciri (blockchain) teknolojisinin kapsamı ve uygulama alanı çok daha geniştir. "Dağıtılmış Defter Teknolojisi" olarak ifade edilen blok zinciri (blockchain) teknolojisi dosya türleri, diplomalar, CV'ler, enerji tüketimleri, karbon ayak izleri ve banka işlemleri için kullanılabilir. Eğitim, sağlık, enerji, hukuk ve finans sektörlerinde yeni ile güvenilir bir teknoloji olarak kendine yer edinmiştir (Karaköse, 2017).

İlk ortaya çıktığında basit bir kaydetme, sayma ve hesaplama aracı olan muhasebenin gelişmesi ve evrimleşmesi dikkat çekicidir. 1494 yılında İtalyan matematikçi Luca Pacioli'nin Summa de Artithmetica isimli kitabı ve çift taraflı kayıt sisteminin sunulması aracılığıyla modern bir bilim haline gelen muhasebe, günümüzde oldukça farklı bir konumda ve noktada bulunmaktadır. Çağımızda muhasebenin teknoloji ile ilişkisi, muhasebe eğitiminde inovasyon, muhasebe ve makine öğrenmesi ilişkisi, muhasebe ve denetimde yapay zeka, entelektüel sermayenin muhasebeleştirilmesi, entegre raporlama, muhasebede blok zinciri (blockchain) teknolojisinin uygulama alanları ve kripto paraların muhasebeleştirilmesi gibi konular da sıkça tartışılmakta ve gündemdeki yerini korumaktadır.

Bu çalışma, muhasebe perspektifinden kripto para birimlerini ele almaktadır. Kripto paralar hususunda muhasebesel, finansal ve hukuki zemin hâlâ tam olarak oturmuş değildir. Bundan dolayı, kripto paraların muhasebe çerçevesinden analizi, ekonominin tüm paydaşlarına yarar sağlamak açısından da kritik bir husustur.

Araştırmanın birinci kısmı Giriş'e ayrılmıştır. Giriş kısmında; muhasebe, finans, kripto para ile blok zinciri (blockchain) teknolojisi gibi temel kavramlara değinilmiş, paranın ve kripto paranın geçmişinden bahsedilmiştir. Aynı zamanda, araştırma konusunun neden önemli oldu ğu açıklanmıştır. Takip eden kısımda, konuyla ilgili detaylı bir literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Bir sonraki kısımda, kripto paraların muhasebeleştirilmesi uygulamalarına yer verilmiş, ilgili yevmiye kayıtları (günlük kayıtlar) bu kapsamda sunulmuştur. Araştırmanın son kısmında ise sonuç ve öneriler paylaşılmıştır.

1. LİTERATÜR TARAMASI

Kripto paralar içerisinde ilk kullanıma sunulan Bitcoin'in anlatıldığı makalede, kısa bir sürede dünya sermaye ve finans piyasalarında herkesin gözünü diktiği bir sistem başlatılmıştır. Bu makalede, genel olarak Bitcoin'in neden ve nasıl ortaya çıkarıldığına değinilmiş, matematiksel boyutu ele alınmıştır. Aynı zamanda, Bitcoin sisteminin nasıl çalışacağı ve arka planında yatan mimari ortaya konulmuştur (Nakamoto, 2008).

Kripto para birimlerinin vergisel boyutunu ele alan ve analiz eden çalışmalar da mevcuttur. Bu çalışmalardan birinde, geride bırakılan yıllar içerisinde kripto para birimlerinin kullanıcılar arasında güven ve popülerite kazandığı belirtilmiştir. Aynı zamanda, kripto para birimlerinin piyasa paylarının da artmasının beklendiği ifade edilmiştir. Araştırmaya göre kripto para birimleri, en azından teorik olarak, spesifik bölgelerde korunaklı bir yer bulamayan vergi kaçakçıları için neredeyse mükemmel yakın bir alternatif yol sağlamaktadır. Bu nedenle, kripto para biriminin pazar payının artması ile buna bağlı vergi kaçırımların da doğru orantılı olarak artmasını beklemek makuldür denilmiştir. Bu çalışma, kripto para birimlerinin vergi kaçırmak amacıyla kullanımını açığa vurmaktadır. Araştırma, özellikle kripto paraları hukuksal açıdan incelemiş ve vergi konusunda devletlerin önlem alması gerektiğini vurgulamıştır (Omri, 2013).

Yürütülen bir çalışmada, öncelikle Bitcoin'in geçmişine değinilmiştir. Bitcoin'in ilk olarak 2008 yılında bir makale ile dünyaya duyurulduğu, 2009 yılında ise ilk işlemine sahne olduğu belirtilmiştir. Aynı zamanda, Bitcoin'in zaman içerisinde talebini, işlem hacmini ve popüleritesini artırdığı vurgulanmıştır. Bunun yanında, Bitcoin'in genel itibarıyla güçlü ve zayıf yönlerinden bahsedilmiş, Türkiye'deki kullanımı üzerine bilgiler verilmiştir. Özellikle, Bitcoin'in merkezî bir otoriteye bağlı olmaması nedeniyle denetiminin de oldukça zor olduğu açıklanmıştır. Bitcoin hakkında kesin bir yargıda bulunmaktan uzak durulmuş, özellikle önümüzdeki 5 yıl içerisinde Bitcoin'in ekonomide nasıl bir yer edineceği hakkında piyasalar üzerinde gözlem yapılabileceği ifade edilmiştir (Sönmez, 2014).

"Bitcoin: Economics, Technology, and Governance" adlı çalışmada, Bitcoin'in özelliklerine değinilmiş ve bu özelliklerden çıkarımlar ile öngörülerde bulunulmuştur. Bitcoin'in sınırlı olmasının sahteciliğe karşı koruyacağı ve fiyat istikrarını sağlamada önemli rol oynayacağı betimlenmiştir. Bitcoin'in merkezî bir sistemden kontrol edilmediğine ve tüm işlemlerin block zinciri (blockchain) üzerinden takip edilebildiğinin altı çizilmiştir. Bitcoin'in bankalar gibi bazı işlemlere engel koymadığı ve insanlara özgürlük sunduğu savunulmuştur. Bitcoin'in yasal olmayan işlerde kullanılması üzerine de bir araştırma yapılmış ve esrar ile uyuşturucu gibi maddelerin Bitcoin ile yasadışı alındığı saptanmıştır. Bitcoin'in geleceği incelendiğinde, kısa sürede bir para birimi yerine geçmesinin zor olduğu çıkarımı yapılmaktadır. Ancak, genel anlamda bir ödeme sistemi olarak kabul edilebileceği aşikârdır. Bitcoin'in risklerine de odaklanılmış olan çalışmada, çalınma riski ve kaybolma durumu gibi sorunların üstesinden gelinmesi gerektiğine ısrarla odaklanılmıştır (Böhme vd., 2015).

Kripto para birimleri içerisinde Bitcoin'in hukuki boyutunu inceleyen bir çalışmada, Bitcoin ve Linden Doları ele alınmıştır. Çalışmada kripto paraların avantaj ve dezavantajları ile konuyla ilgili öneriler, dünyadaki ve Türkiye'deki uygulamalar göz önünde tutularak değerlendirilmiştir. Bitcoin ekosisteminde enflasyonun bulunmaması avantajlı gözükürken, deflasyonist olmasının eleştirilere maruz bıraktığı ifade edilmiştir. Bitcoin'in anlatıldığı gibi kusursuz bir sistem olmadığı, güvenlik açıklarının bulunduğu ve bu güvenlik açıklarından meydana gelen hırsızlık olaylarına sahne olduğu açıklanmıştır. Bu çalışmaya göre, Bitcoin sistemi anlaşılması zor bir sistemdir. Özellikle ekonomik kriz gibi durumlarda ülkelerin yönetimleri tarafından yapılan bazı hamlelerin Bitcoin sahiplerini etkilemediği ve bu yüzden birçok bireyin varlığını Bitcoin'e çevirdiği de ifade edilmiştir. Bitcoin ve diğer kripto paraları kendi başlarına bırakmanın hiç uygun olmadığı, gerek yatırımcıları gerekse Bitcoin sahiplerini korumak amacıyla geleceği düşünerek kapsayıcı ve yenilikçi yasaların yapılmasında fayda olduğu açıklanmıştır (Bozkurt Yüksel, 2015).

Bir diğer çalışmada, Bitcoin ve elektronik para arasındaki fark ortaya çıkarılmaya çalışılmış ve muhasebeleştirme sorunu üzerinde durulmuştur. Ülkeler açısından Bitcoin ve diğer kripto paralar incelenmiş, hangi ülkelerde ne derece regülasyona tabi olduğu araştırılmıştır. Türkiye'de henüz kayda değer bir yasal düzenleme olmadığı, Bitcoin ile işlem yapmanın veya yapmamanın yasal olarak bir karşılığı olmadığını belirtilmiştir. Muhasebe açısından incelendiğinde, muhasebe literatüründe Bitcoin

için şu an için özel bir hesap olmadığı, güncel hesaplardan bir çıkarım yapılabileceği düşünülmüştür. Aynı zamanda, muhasebe işlemleri kapsamında bir yabancı para gibi işlem yapılması gerektiği belirtilmiştir. Bitcoin haricinde alt coin şeklinde tanımlanan diğer kripto paraların sayısının artması ile birlikte, bunların muhasebeleştirme, vergisel ve hukuksal boyutlarının gittikçe daha önem kazandığı açıklanmıştır. İlgili çalışmaya göre, kripto paralar 100 Kasa hesabının altında Bitcoin Kasası şeklinde bir alt hesap (yardımcı hesap) açarak izlenmelidir. Bunun yanında, Bitcoinler elden çıkarıldığında ise bunlarla ilgili kârların 646 Kambiyo Kârları ve zararların da 656 Kambiyo Zararları hesabı altında izlenmesi gerektiği ifade edilmiştir (Aslantaş Ateş, 2016).

Gerçekleştirilen bir başka çalışmada, özellikle Bitcoin'in günümüz ekonomisinde gelişmekte olan ve gelişmemiş ülkelerin finansal piyasalarında nasıl bir etki yapacağı üzerinde durulmuştur. Günümüz ekonomisinin bankacılık sektörüne paralel döndüğü göz önünde alınır, ülkelerin ekonomisinde bankacılık sektörünün ne kadar önemli olduğu açıktır. Bankacılık sektörüne uzak veya katılamayan insanların Bitcoin ile ekonomiye katılabileceğini ve bunun sonuçları üzerinde yoğunlaşmıştır. Dünya nüfusunun üçte birinin ekonomik sistemin dışında olduğu belirtilip Bitcoin veya başka bir dijital para ile bu insanların ekonomik sistemlere katılarak neler kazanılabileceği açıklanmaya çalışılmıştır. Ancak, Bitcoin'in bütün bu olumlu yanlarının yanı sıra güvenlik problemlerini çözmesi gerektiği vurgulanmıştır (Vigna ve Casey, 2017).

Turizm sektöründe kripto paralar kapsamında Bitcoin'in kullanımını ele alan araştırmada, kripto paraların işleyişine kısa bir giriş yapılmıştır. Aynı zamanda, kripto paraların piyasalara yapacağı etkilere ve piyasalardaki karşılığına değinilmiştir. Bu araştırmada, kripto para birimleri ile bahse konu olan kripto para birimleri arasında en fazla işlem gören, en yüksek piyasa değeri ile işlem hacmine sahip Bitcoin'in teorik temeli, ana mekanizması ile ödeme aracı işleviyle sunduğu faydalar ile zayıf yönler sunulmuştur. Konuya turizm sektöründe yenilikçi bir bakış açısıyla bakılarak, ilgili endüstride nasıl bir etkiye sahip olacağı üzerinde bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya göre, spesifik olarak kripto para birimleri ele alındığında, Bitcoin ile yapılan finansal işlemler yükseliş eğilimindedir (Gültekin, 2017).

En yüksek piyasa değerine sahip on kripto paranın birbiriyle etkileşimini ölçen bir çalışmada, güvenilirliğinin tartışmalı olduğu kripto paralara yatırım yaparken çok temkinli olmanın fayda sağlayacağı belirtilmiştir. Çalışmanın amacı, Bitcoin ve alt coinlerin fiyat hareketlerinin birbiri üzerindeki etkisinin araştırılmasıdır. Çalışmada piyasa değeri en yüksek ve işlem hacmi en büyük on kripto para ele alınmıştır. Literatürde Bitcoin ile ilgili az sayıda çalışma olduğu söylenmiştir. Alt coinlerle ilgili olarak ise 2018 yılında yayınlanmış olan Ciaian, Rajcaniova ve Kancs'in çalışması tespit edilerek bu çalışmaya atıf yapılmıştır. Çalışmada, Ciaian, Rajcaniova ve Kancs'in araştırma sonuçları ile benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Kripto para birimlerinin ve alt coin para birimlerinin birbiriyle ilişkisi mevcuttur. Çalışmanın sonucu, yapılacak yatırımlarda riskleri aza indirmek açısından önemlidir (Ciaian vd., 2018; Karaağaç ve Altınırnak, 2018).

Kripto paralar ve blok zinciri (blokchain) şifreleme teknolojisinin hukuki boyutunu analiz eden bir çalışmada, özellikle konuya İslam hukuku açısından bakılmıştır. İslam hukukçularının da günümüz ekonomistleri gibi ikiye bölündüğü, Bitcoin'in tam olarak ne olduğu hakkında net yargıya varamadıkları ifade edilmiştir. Kripto paraların maddi anlamda alınamaması veya satılamaması da büyük bir sorun olarak görülmektedir. Araştırmaya göre, İslam ekonomisinin en net karşısında durduğu haksız zenginleşme ve alın teri olmadan kazanç gibi meseleler ise Bitcoin'e negatif yönden bakılmasına neden olmaktadır. Kripto paraların stokçuluk kapmasında değerlendirilmesi sebebiyle de ilgili para birimlerinden uzak durulması gerektiği belirtilmiştir. Ancak, bunun tam karşısında yer alan görüşlere de yer verilmiştir. Kripto paraların karşılığının olmamasının direkt olarak haram görülemeyeceği ve aynı zamanda bankacılık sektöründen daha basit ile daha hızlı olması sebebiyle halkın işine yarayacağı kanaatinde bulunulmuştur (Doğan, 2018).

Kripto para birimleri ve Türkiye'de Bitcoin'in muhasebeleştirilmesini ele alan bir çalışmada, Bitcoin döviz cinsinden bir yabancı para olarak değerlendirilmiş ve 108 Diğer Hazır Değerler hesabı altında muhasebeleştirilmesinin gerektiği vurgulanmıştır. Bu noktada, muhasebenin genel kavramlarından özün önceliği kavramı üzerinde de durulmuştur. Özün önceliği kavramı ışığında, kripto paraların 108 Diğer Hazır Değerler hesabı altında muhasebeleştirilmelerine karşın, işlem tarihindeki döviz kuru üzerinden Türk Lirası'na çevrilerek de kaydedilmeleri gerektiği aktarılmıştır (Dizkırıncı ve Gökgöz, 2018).

Bitcoin'i ve diğer kripto paraları TMS ve TFRS kapsamında muhasebesel, vergisel ve denetimsel boyutlarıyla ele alan bir araştırmada, kripto paraların muhasebeleştirilmesi hususunda çeşitli yöntemler olduğu iletilmiştir. Ancak, kripto paraların maddi olmayan duran varlık olarak muhasebeleştirilmesinin daha isabetli olacağı açıklanmıştır. Bir başka ifadeyle, kripto paraların muhasebeleştirilmesi hususunda en uygun yöntemin bu olduğunun altı çizilmiştir (Şahin, 2018).

Kripto paraları muhasebeleştirme ve vergilendirme perspektifinde ele alan bir çalışmada, çeşitli muhasebe kayıt yöntemlerinin bulunduğu belirtilmiştir. Ancak, bunlar içerisinde kripto paraların daha çok 153 Ticari Mallar, 108 Diğer Hazır Değerler veya 11 Hesap Grubu altındaki Menkul Kıymetler'de muhasebeleştirilmesi gerektiği aktarılmıştır. Aynı zamanda, ilgili çalışmaya göre kripto paraların muhasebeleştirilmesi hususunda muhasebenin genel kavramlarından (temel kavramların) özün önceliği kavramı önemlidir (Serçemeli, 2018).

Kripto paraların finansal piyasalara etkileri ve muhasebeleştirilmesinin ele alındığı bir araştırmada, öncelikle paranın tarihsel gelişiminden, özelliklerinden, işlevlerinden ve çeşitlerinden bahsedilmiştir. Daha sonra ise blok zinciri (blokchain) teknolojisi, kripto para ve veri madenciliği gibi birtakım terimler üzerinde durulmuştur. Bitcoin ve altcoinler de tanıtılmış olup bunun yanında blok zinciri (blokchain) teknolojisinin uygulama alanları ile finansal sisteme olası etkileri anlatılmıştır. Konuyla ilgili literatür taramasına da yer verilmiş, aynı zamanda kripto paraların muhasebeleştirilmesi uygulamaları sunulmuştur (Kızıl vd., 2019).

Kripto para türlerini, bitcoin kavramını ve muhasebeleştirilmesini konu olan bir çalışmada, kripto paraların çeşitli şekillerde değerlendirilebileceği ifade edilmiştir. Bunların biri kripto paraların 108 Diğer Hazır Değerler hesabı altında muhasebeleştirilmesidir. Farklı bir yöntem olarak ise kripto paraların 157 Diğer Stoklar hesabı altında muhasebeleştirilebileceği vurgulanmıştır (Yumuşaker, 2019).

Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (International Financial Reporting Standards - IFRS) kapsamında kripto paraların muhasebeleştirilmesinin güçlüklerini mercek altına alan ve kripto paraların muhasebeleştirilmesi için uygun bir model oluşturmayı amaç edinen bir çalışma ışığında, araştırmanın örneklemini Gazze şeridinde bulunan Filistin üniversitelerinin muhasebe bölümlerindeki akademisyenler oluşturmuştur. Değişkenleri ölçmek ve araştırma amaçlarına ulaşmak için anket metodolojisi tercih edilmiştir. Çalışmanın bulguları, geleneksel IFRS çerçevesiyle karşılaştırıldığında kripto paraların muhasebeleştirilmesi amacıyla IFRS'de eksiklikler olduğunu göstermiştir. İlaveyen, firmaların iş modellerini kullanmanın, firmaların olağan operasyonlarındaki farklılıkların ve ekonomik özün, geleneksel IFRS'le karşılaştırıldığında kripto paraların muhasebe biçimlerinin farklı kullanımına yol açtığı belirtilmiştir (Shehada ve Shehada, 2020).

Muhasebe yönetiminde blok zinciri (blokchain) teknolojisini analiz eden bir çalışmaya göre, blok zinciri (blockchain) teknolojisinin kapsamı, çeşitli disiplinlerdeki çoklu uygulamalar nedeniyle daha büyüktür. Muhasebede kullanımı, esas olarak riskleri ve dolandırıcılık olasılığını azaltması, insan hatasını ortadan kaldırması, verimliliği artırması ile şeffaflığı ve güvenilirliği yükseltmesi gerçeğinde yatmaktadır. Bu, farklı ekonomik sektörlerin blok zinciri (blockchain) teknolojisini bir kayıt ve yönetim aracı olarak varsaydığı anlamına gelmektedir. Araştırmanın amacı, güvenli muhasebe yönetimi için blok zinciri (blockchain) teknolojisinde mevcut ve gelişmekte olan araştırma hatlarını küresel düzeyde incelemektir. 2016 ve 2020 yılları arasında yayınlanan bilimsel makalelerin evrimi çalışma kapsamında analiz edilmiştir. İstatistiksel ve matematiksel teknikler, Scopus veri tabanından alınan 1130 kayıt örneğine uygulanmıştır. Veriler, araştırmaya konu olan dönemde bir polinom eğilimi ortaya çıkarmıştır (Abad-Segura vd., 2021).

Sermaye birikim araçlarından biri olarak kripto paraları analiz eden bir çalışmada, aslında kripto paraların doğasına aykırı birtakım sonuçlara ulaşıldığı ifade edilmektedir. Araştırmaya göre, kripto paralar geleneksel sermaye birikim araçlarından yeteri kadar farklı değildirler. Zira her ne kadar kripto paraların doğasında merkezîyetçi olmayan ve eşitlikçi bir yapı olsa da, günümüzde kripto paralar geleneksel sermaye birikim araçları gibi eşitlikçilikleri yansıtmaktadır (Chohan, 2022).

İlgili literatür taraması aracılığıyla, genel olarak kripto paralar ve spesifik olarak da kripto paraların muhasebeleştirilmesi ile ilgili çalışmalar analiz edilmiştir. Böylece, bu çalışmaların amaçları, periyotları, lokasyonları, yöntemleri, bulguları ve sonuçları hususunda bilgiler elde edilmesi hedeflenmiştir. Gerçekleştirilen literatür taraması sonucunda, genel anlamda kripto paralar ve özel anlamda da kripto paraların muhasebeleştirilmesi konusunda gerçekleştirilen araştırmaların amaçlar, periyotlar, lokasyonlar, yöntemler, bulgular ve sonuçlar kapsamında çeşitlilik arz ettiği tespit edilmiştir. Özellikle de kripto paraların muhasebeleştirilmesi hususunda henüz standart ve evrensel bir yaklaşım söz konusu değildir. Dolayısıyla, çalışmanın uygulama kısmında kripto paraların muhasebeleştirilmesine ilişkin yevmiye kayıtları (günlük kayıtlar) öneri formatında sunulmuştur. Literatürde yer alan birtakım çalışmalardan farklı olarak, kripto paraların muhasebeleştirilmesi hususunda olabildiğince farklı yevmiye kaydına (günlük kayıta) birer uygulama önerisi olarak yer verilmesi dikkate alınmıştır. Dolayısıyla, kripto paraların muhasebeleştirilmesinin nasıl gerçekleştirilebileceğine dair çeşitli yevmiye kaydı (günlük kayıt) önerileri sunulmuş ve ayrı hesaplar altında birçok yaklaşım konusunda fikir sahibi olunmasına çalışılmıştır.

2. YÖNTEM: KRİPTO PARALARIN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Bu araştırmanın amacı, tek düzen hesap planı ve vergi usul kanunu çerçevesinde kripto paraların muhasebeleştirilmesi üzerine öneriler sunmaktır. Bir başka ifadeyle, bu çalışmanın amacı, kripto paralarla ilgili bilimsel çalışmaları genel olarak değerlendirmek, kripto paraların muhasebeleştirilmesi hususuna ise spesifik olarak odaklanmaktadır. Çalışmada, kripto paralar muhasebe açısından ele alınmıştır. Bu doğrultuda muhasebe, paranın tarihi, blok zinciri (blockchain) teknolojisi ve kripto paralar hakkında bilgi sunulmuştur. Aynı zamanda, detaylı bir literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Araştırma metodu olarak yevmiye kayıtlarından (günlük kayıtlardan) yararlanılmıştır. Farklı bir şekilde ifade etmek gerekirse, araştırmanın uygulama kısmında kripto paraların muhasebeleştirilmesine ilişkin yevmiye kayıtları (günlük kayıtlar) öneri olarak sunulmuştur. Çalışmanın uygulama kısmında, özellikle kripto paraların muhasebeleştirilmesi konusunda farklı yaklaşımları mercek altına almak amacıyla ve henüz kripto paraların muhasebeleştirilmesiyle ilgili bir standart bulunmadığından, öneri olarak çeşitli ve farklı yevmiye kayıtlarına (günlük kayıtlara) yer verilmiştir. Bunların yanında, ek bilgi olarak Uluslararası Muhasebe Standartları (International Accounting Standards - IAS) ve Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ile Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (International Financial Reporting Standards - IFRS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) açısından da kripto paraların nasıl muhasebeleştirilebileceğinden bahsedilmiştir. Bilindiği üzere Türkiye Muhasebe Standartları (TMS), Uluslararası Muhasebe Standartları (International Accounting Standards - IAS) ile ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) da Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (International Financial Reporting Standards - IFRS) ile paraleldir. Uygulama kısmından sonra, sonuç ve öneriler üzerinde durulmuştur. Araştırma sonucunda, sunulan kripto paraların muhasebeleştirilmesi hususundaki öneriler ise daha sonra ilgili literatür ile karşılaştırılmıştır.

Çalışmanın kapsamını, kripto paralar evreni içerisinde yer alan Bitcoin ve altcoinlerle ilgili genel bilimsel araştırmalar ve spesifik muhasebeleştirme işlemleriyle ilgili çalışmalar oluşturmaktadır. Araştırmanın uygulama kısmında yer alan öneri niteliğindeki yevmiye kayıtları (günlük kayıtlar), Vergi Usul Kanunu (VUK) çerçevesinde sunulmuştur. Aynı zamanda, Türkiye'deki tek düzen hesap planı temelli olup uluslararası hesap planlarını ve muhasebe kodlarını içermemektedir. Bunun yanında, finansal muhasebe bazlı hesap planı dikkate alınmıştır. Kripto paraların muhasebeleştirilmesiyle ilgili öneri niteliğinde çeşitli yevmiye kayıtları (günlük kayıtlar) sunulmasına karşın, tüm kaynakların bütün periyotlar ve lokasyonlar itibarıyla taranması olanağı bulunmamıştır.

Araştırmanın bu kısmında, kripto paraların muhasebeleştirilmesi ile ilgili birtakım yevmiye kayıtları (günlük kayıtlar) uygulama kapsamında aşağıda sunulmuştur. Çalışmanın uygulama kısmında, olabildiğince çeşitli yevmiye kayıtlarına (günlük kayıtlara) yer verme amacı güdülmüştür. Aynı zamanda, farklı muhasebe hesaplarına uygulama bölümünde yer vermek hedeflenmiştir. Uygulama kısmı hazırlanırken, birçok farklı kaynaktan (Serçemeli, 2018; Kızıl, 2019; Kızıl, vd., 2019; Temelli, 2019; Yüksel, 2020) yararlanılmıştır. Yevmiye kayıtlarından (günlük kayıtlardan) da görülebileceği üzere, kripto paraların muhasebeleştirilmesi hususunda hâlâ birçok farklı yaklaşım söz konusudur ve

kripto paralar çeşitli hesaplar altında muhasebeleştirilebilmektedir. Evrensel bir kripto para muhasebeleştirilmesi günümüzde mevcut değildir.

Çalışmanın uygulama kısmı sadece bir literatür taraması derlemesinden mevcut olmayıp öneriler de içermektedir. Kripto paraların muhasebeleştirilmesi konusunda birçok farklı yaklaşımın var olduğu ve çeşitli hesaplar altında muhasebeleştirilmenin gerçekleştirildiği göz önüne alındığında evrensel bir yaklaşımın bulunmaması sakıncalı görülmektedir. Zira bu durum her işletmenin kendine göre bir muhasebeleştirme yapmasına, standardizasyon ve şeffaflığın kaybolmasına, karşılaştırma yapma imkânının sınırlanmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla, Türkiye haricindeki ülkelerdeki uygulamalar da dikkate alınarak kripto paraların muhasebeleştirilmesi konusunda evrensel ilke ile kuralların hem Türkiye’de, hem de dünyada benimsenmesi önerilmektedir. Ayrıca, Uluslararası Muhasebe Standartları (International Accounting Standards - IAS) ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (International Financial Reporting Standards - IFRS) hususunda da gerekli adımların atılması önerilmektedir.

Kripto paraların muhasebeleştirilmesi üzerine uygulama kapsamında örnek yevmiye kayıtları ise aşağıda sunulmaktadır:

Örnek 1: G. Ekin, 20.02.2021 tarihinde, BNB coin madenciliği (BNB mining) yapmak amacıyla çeşitli teçhizatlar satın almış ve bahse konu olan teçhizatlar için 8.000 TL ödemede bulunarak üretime başlamıştır. Aynı tarihte BNB coin üretimi ve madenciliği (BNB mining) esnasında ise 20.000 TL’lik elektrik gideri oluşmuştur. G. Ekin, BNB coin madenciliği (BNB mining) yapmak amacıyla satın aldığı çeşitli teçhizatlar ve elektrik gideri için toplam 28.000 TL nakit ödemede bulunmuştur. Bunun takibinde, üretilen 1 BNB coin 40.000 TL + %18 KDV’den nakit olarak 29.02.2021 tarihinde satılmıştır.

20.02.2021

710 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ	8.000	
730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ	20.000	
100 KASA		28.000
157 DİĞER STOKLAR	28.000	
711 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME YANSITMA		8.000
731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA		20.000

29.02.2021

100 KASA	47.200	
600 YURT İÇİ SATIŞLAR		40.000
391 HESAPLANAN KDV		7.200

623 DİĞER SATIŞLARIN MALİYETİ	28.000	
157 DİĞER STOKLAR		28.000

Örnek 2: K. Kabulcu firması, 29.10.2021 tarihinde 1 Solana coin = 13.645 TL iken nakden 10 Solana coin satın almıştır. Katma Değer Vergisi (KDV) oranı belirtilen tarihte %21’dir.

29.10.2021

157 DİĞER STOKLAR	136.450,0	
191 İNDİRİLECEK KDV	28.654,5	
100 KASA		165.104,5

Yukarıda yer alan örneklerde, kripto para 157 Diğer Stoklar hesabı altında muhasebeleştirilmiştir.

Örnek 3: E. Arıcı, Terra coin transferi için bir firmaya 01.03.2021 tarihinde aracılık yapmıştır. Gerçekleştirdiği aracılık işlemi neticesinde Terra coin transferi gerçekleşmiştir. E. Arıcı, bahse konu olan işlem için 300 TL + %18 KDV tutarında komisyon elde etmiştir.

01.03.2021

100 KASA	354	
643 KOMİSYON GELİRLERİ		300
391 HESAPLANAN KDV		54

Örnek 4: XYZ Kripto Para Borsası, C. Aykut'tan Avalanche kripto paraların alım satımı amacıyla komisyon geliri kapsamında 80 TL + %18 KDV'yi ve ilgili borsadan parayı çekip C. Aykut'un hesabına aktarma amacıyla da 40 TL + %18 KDV tutarında komisyon bedelini EFT aracılığıyla 02.03.2021 tarihinde tahsil etmiştir.

02.03.2021

102 BANKALAR	141,6	
643 KOMİSYON GELİRLERİ		120,0
391 HESAPLANAN KDV		21,6

Örnek 5: M. Sarıtaş, 50.000 TL değerinde "SRT Coin"i nakden 03.03.2021 tarihinde satın almıştır.

03.03.2021

248 DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR	50.000	
100 KASA		50.000

Yukarıda yer alan örnekte, kripto para 248 Diğer Mali Duran Varlıklar hesabı altında muhasebeleştirilmiştir.

Örnek 6: KZL A.Ş. kısa süreli fiyat dalgalanmasından istifade etmek amacıyla banka hesabı üzerinden 300.000 TL'ye 3 Polkadot coini 04.03.2021 tarihinde satın almış, hepsini daha sonra 19.03.2021 tarihinde 900.000 TL'ye satmıştır. Polkadot coinlerin tutarı KZL A.Ş. banka hesabına EFT yapılmıştır.

04.03.2021

118 DİĞER MENKUL KIYMETLER	300.000	
102 BANKALAR		300.000

19.03.2021

102 BANKALAR	900.000	
118 DİĞER MENKUL KIYMETLER		300.000
645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI		600.000

Örnek 7: R. Demir İşletmesi, 02.11.2021 tarihinde yatırım yapmak için 10 Crypto.com coin satın almıştır. Bu tarihte 1 Crypto.com coin = 24.567 TL'dir. Ödeme, R. Demir İşletmesi'nin Kuveyt Türk Teknoloji Şubesi hesabından yapılmıştır. Crypto.com coin alım işlemi için Kuveyt Türk Bankası'na %4 komisyon ödenmiştir. 08.11.2021 tarihinde, R. Demir İşletmesi 8 Crypto.com coinini 1 Crypto.com coin = 30.000 TL seviyesindeyken satmıştır. Tutar, R. Demir İşletmesi'nin Kuveyt Türk Teknoloji Şubesi'ndeki Türk Lirası (TL) hesabına yatırılmıştır. 15.11.2021 gününde de, R. Demir İşletmesi elinde kalan 2 Crypto.com coinini 1 Crypto.com coin = 16.000 TL seviyesinde satmıştır. Tutar, yine R. Demir İşletmesi'nin Kuveyt Türk Teknoloji Şubesi'ndeki Türk Lirası (TL) hesabına yatırılmıştır.

02.11.2021

118 DİĞER MENKUL KIYMETLER	245.670,0	
653 KOMİSYON GİDERLERİ	9.826,8	
102 BANKALAR		255.496,8

08.11.2021

102 BANKALAR	240.000	
118 DİĞER MENKUL KIYMETLER		196.536
645 MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRI		43.464

15.11.2021

102 BANKALAR	32.000	
655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARI	17.134	
118 DİĞER MENKUL KIYMETLER		49.134

Yukarıda yer alan örneklerde, kripto para 118 Diğer Menkul Kıymetler hesabı altında muhasebeleştirilmiştir.

Örnek 8: Fiyat dalgalanmalarından kazanç sağlamayı hedefleyen bir firma, 5.000 TL tutarında Fantom kripto parayı nakden 26.03.2021 tarihinde satın almış ve daha sonra elinde bulunan Fantom kripto parayı 20.000 TL'ye tutarını EFT ile tahsil ederek 12.04.2021 tarihinde satmıştır.

26.03.2021

267 DİĞER MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	5.000	
100 KASA		5.000

12.04.2021

102 BANKALAR	20.000	
267 DİĞER MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR		5.000
649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR		15.000

Yukarıda yer alan örnekte, Fantom kripto para 267 Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar hesabı altında muhasebeleştirilmiştir.

Örnek 9: KZL Firması, 20.02.2021 tarihinde, elinde bulunan peşin parasını değerlendirmek amacıyla 10 Sandbox coin satın almış ve ödemeyi de banka hesabı üzerinden gerçekleştirmiştir. Daha sonra ise KZL Firması, 16.03.2021 tarihinde 2 Sandbox coini Türk Lirası'na çevirmiştir. 28.10.2021 tarihinde de elinde bulunan 4 Sandbox coini değerlemeye tabi tutmuştur.

20.02.2021 tarihinde 1 Sandbox coin = 23.000 TL

16.03.2021 tarihinde 1 Sandbox coin = 20.000 TL

28.10.2021 tarihinde 1 Sandbox coin = 38.000 TL

20.02.2021

108 DİĞER HAZIR DEĞERLER	230.000	
102 BANKALAR		230.000

23.000 TL X 10 = 230.000 TL

16.03.2021

102 BANKA	40.000	
656 KAMBİYO ZARARLARI	6.000	
108 DİĞER HAZIR DEĞERLER		46.000

23.000 TL X 2 = 46.000 TL

20.000 TL X 2 = 40.000 TL

46.000 TL - 40.000 TL = 6.000 TL

28.10.2021

108 DİĞER HAZIR DEĞERLER	60.000	
646 KAMBİYO KÂRLARI		60.000

38.000 TL X 4 = 152.000 TL

23.000 TL X 4 = 92.000 TL

152.000 TL - 92.000 TL = 60.000 TL

Yukarıda yer alan örnekte, Sandbox kripto para, 108 Diğer Hazır Değerler hesabı altında muhasebeleştirilmiştir.

Yevmiye kaydı (günlük kayıt) örneklerinden görüldüğü üzere, kripto paraların muhasebeleştirilmesi hususunda henüz evrensel ve oy birliğine varılmış bir uygulama mevcut değildir. Kripto paralar çeşitli hesaplar altında muhasebeleştirilmektedir. Bunun nedeni, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (International Financial Reporting Standards) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları (Turkish Financial Reporting Standards) tarafından henüz kripto paralara ait ne bir standartın geliştirilmemiş olmasıdır.

Örnek 10: KZL İşletmesi'nde, 20.09.2022 tarihinde yalnızca saklama işlemi amacıyla 20.000 Bitcoin (BTC) bulunmaktadır. KZL İşletmesi, 20.000 Bitcoin'e (BTC) sahip değildir ve 20.000 Bitcoin (BTC) üzerinde herhangi bir hakkı bulunmamaktadır.

20.09.2022

981 YABANCI PARA VAZİYETİ 981.1 Bitcoin (BTC)	20.000	
980 YABANCI PARA MEVCUDU 981.2 Bitcoin (BTC)		20.000

Yukarıda yer alan örnekte, bir kripto para olan Bitcoin (BTC) görüldüğü üzere bilanço dışı nazım hesaplarda muhasebeleştirilmiştir. Zira işletme bu örnekte Bitcoin (BTC)'i yalnızca saklama amaçlı elinde tutmaktadır, Bitcoin (BTC) üzerinde sahiplik ve hak söz konusu değildir.

Örnek uygulamalardan sonra, genel bir değerlendirme yapmak gerekirse öncelikle kripto paraların muhasebeleştirilmesi hususunda evrensel ve herkes tarafından kabul görmüş kural ile standartların henüz bulunmadığını bir kez daha vurgulamak gerekir. Kripto paraların 100 Kasa hesabı altında muhasebeleştirilmesi, henüz tüm ülkelerin ve kuruluşların kripto paraları bir ödeme ve değişim aracı olarak kabul etmemesinden ötürü makul olmayabilir. Bunun yanında, kripto paraların fiyat değişkenliğinin yüksek olması ve değerinde büyük dalgalanmaların gözlemlenebilmesinden ötürü 108 Diğer Hazır Değerler hesabı altında muhasebeleştirilmesi de çok uygun gözükmemektedir. Ayrıca, kripto paraların 118 Diğer Menkul Kıymetler hesabı altında muhasebeleştirilmeleri durumunda da birtakım başka sakıncalar ortaya çıkabilir. Örneğin, kripto paralar gerçek anlamda nakit parayı ve bir işletmede özsermaye payını temsil etmemektedir. Bir başka finansal enstrümana nakit para yatırma veya çekme gibi bir hakkı ya da yükümlüğü de temsil etme durumu yoktur. Bir borç senedi veya hisse senedi gibi menkul kıymete benzeme durumu da mevcut olmadığından 118 Diğer Menkul Kıymetler Hesabı altında muhasebeleştirilmesi çok doğru olmayabilir. Diğer taraftan, kripto paraların fiziksel bir mevcudiyeti olmamasından ötürü, ancak dijital bir varlık özelliği taşımasından dolayı 267 Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar altında muhasebeleştirilmesi daha uygun gözükmemektedir. Ek olarak, kripto paraların satış amacıyla elde tutulması durumunda, 157 Diğer Stoklar hesabı altında muhasebeleştirilmesi de mantıklıdır. Tüm bunlara rağmen, kripto varlıkların muhasebeleştirilmesi belirli bir standarda bağlı olmamasından ötürü kolay ve basit bir husus değildir.

Bu çalışmanın uygulama kısmı, tek düzen hesap planı ve vergi usul kanunu temelli olmakla birlikte, konuya Uluslararası Muhasebe Standartları (International Accounting Standards - IAS) ve Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) açısından bakıldığında da, kripto paraların muhasebeleştirilmesi hususunda TMS 7 Nakit Akış Tabloları (IAS 7 Statement of Cash Flows) ve TMS 32 Finansal Araçlar: Sunum (IAS 32 Financial Instruments: Presentation) uyarınca, kripto paraların nakit para özelliği taşımasından ötürü kasa hesabı altında muhasebeleştirilmeleri uygun gözükmemektedir. Benzer şekilde, TMS 7 Nakit Akış Tabloları (IAS 7 Statement of Cash Flows) ile paralel olarak kripto paraların nakit ve nakit benzerleri olarak da muhasebeleştirilmesi uygun değildir. Zira kripto paralar merkezî bir kurum tarafından basılıp çıkarılmamaktadır. Kripto paraları merkezî bir otorite tedavüle sokmamaktadır. Kripto paralar, dağıtık defter teknolojisi (distributed ledger technology) tabanlıdır. Ancak, kripto paraların muhasebeleştirilmesiyle ilgili olarak TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri (IAS 21 The Effects of Changes in Foreign Exchange Rates) dikkate alındığında, kripto paraların bu standart kapsamında muhasebeleştirilmesi mümkün olabilir. Zira kripto varlıklar sabit ve belirli tutarda para sağlama hakkı sunmamaktadır. Ayrıca, kripto paralar TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar (IAS 38 Intangible Assets) kapsamında maddi olmayan duran varlıklar tanımını karşıladığından, bu standarda göre muhasebeleştirileceğine kanaat getirilmiştir. Aynı zamanda kripto paraların elinde bulunduran bireyden ayrılabilmesi, satılabilmesi ve transfere konu olmasından ötürü de TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar (IAS 38 Intangible Assets) kapsamında muhasebeleştirilmesi makuldür. İlave olarak, kripto paraların TMS 2 Stoklar (IAS 2 Inventories) çerçevesinde muhasebeleştirilmesi de imkân dâhilindedir. Zira bu standart, maddi olmayan varlıkların da stoklarını kapsamaktadır. Bunun yanında, kripto paraların işletme faaliyetleri dâhilinde satış amaçlı elde tutulması durumunda da TMS 2 Stoklar (IAS 2 Inventories) kapsamında muhasebeleştirilmesi mümkündür. Konuya Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (International Financial Reporting Standards - IFRS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) açısından bakıldığında ise, kripto paraların muhasebeleştirilmesi hususunda TFRS 9 Finansal Araçlar (IFRS 9 Financial Instruments) göz önüne alındığında, kripto paraların finansal varlık özelliğini taşımasından ötürü bu şekilde muhasebeleştirilemeyeceği düşünülmektedir. Fakat, örneğin kripto paraların gerçeğe uygun değerinin belirlenmesi hususunda TFRS 13 Gerçeğe Uygun Değer

Ölçümü (IFRS 13 Fair Value Measurement) faydalı olabilir. Aşağıda yer alan tabloda, kripto paraların kategorizasyonu üzerine sunulan görüşler yer almaktadır:

Tablo 1. Kripto Paraların Kategorizasyonu Üzerine Sunulan Görüşler

	IASB	ACCA	AICPA	AASB	ASBJ	E&Y	KPMG	PwC	Deloitte
Nakit/Nakit Benzeri	X	X	X	✓	X	✓	X	X	X
Finansal Araç	X	X	X	✓	X	✓	X	X	X
Stok	X	X	X	✓	X	✓	X	X	X
Maddi Olmayan Duran Varlık	✓	✓	✓	✓	X	✓	✓	-	✓
UMS 21 Paragraf 16 Gereği Parasal Olmayan Kalem	✓	-	-	-	-	-	-	-	-
Yabancı Para	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dijital Varlık	-	-	-	-	X	-	-	-	-
Dijital Para	-	-	-	-	✓	-	-	-	-

Kaynak: (Aslan, 2020).

Tablo 1’de de kolayca görülebileceği ve anlaşılabilirliği üzere, kripto paraların muhasebeleştirilmesi hususunda ne şekilde kategorize edilebileceği ile ilgili birçok farklı görüş vardır. Çoğu görüşe göre ise, kripto paralar TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar (IAS 38 Intangible Assets) kapsamında muhasebeleştirilmelidir. Hiç şüphesiz, bu standart ilk ortaya çıktığında kripto paraların muhasebeleştirilmesini de içeren bir standart değildir.

SONUÇ

Bu çalışmada, muhasebe, paranın tarihi, blok zinciri (blockchain) teknolojisi ve kripto paralara odaklanılıp giriş yapıldıktan sonra konuyla ilgili literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın uygulama kısmı kapsamında kripto paraların muhasebeleştirilmesine yönelik yevmiye kayıtları (günlük kayıtlar) öneri olarak sunulmuştur. Uygulama kısmından sonra da sonuç ve öneriler kısmına yer verilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, kripto paralar günümüzde hâlâ evrensel ve standart bir şekilde muhasebeleştirilmemektedir. Kripto paraların farklı yaklaşımlara göre çeşitli hesaplar altında muhasebeleştirilmeleri söz konusudur. Bu hesaplar tek düzen hesap planı ve vergi usul kanunu (VUK) açısından Kasa, Diğer Stoklar, Diğer Mali Duran Varlıklar, Diğer Menkul Kıymetler, Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar, Diğer Hazır Değerler ve Nazım Hesaplar olarak listelenebilir. Türkiye Muhasebe Standartları – TMS (Turkish Accounting Standards – TAS) açısından ise kripto paralar TMS 2 Stoklar (IAS 2 Inventories), TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri (IAS 21 The Effects of Changes in Foreign Exchange Rates) ve TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar (IAS 38 Intangible Assets) kapsamında muhasebeleştirilebilir. Türkiye Finansal Raporlama Standartları – TFRS (Turkish Financial Reporting Standards – TFRS) açısından kripto paraların muhasebeleştirilmesi hususunda TFRS 13 Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü (IFRS 13 Fair Value Measurement) standardından yararlanılabilir.

Uygulama kısmında yer alan yevmiye kaynakları, araştırma konusuyla ilgili uluslararası literatür ve Türkiye'deki literatür analiz edilerek sunulmuştur. Yevmiye kaydı önerileri farklılaşmaktadır. Zira kripto paraların muhasebeleştirilmesi henüz belirli bir uluslararası standarda bağlı değildir. Genel kabul görmüş evrensel kurallar ve yevmiye kayıtları ile muhasebe standartları, kripto paraların muhasebeleştirilmesi konusu ile ilgili olarak günümüzde halen mevcut değildir.

Kripto paraların evrensel ve standart bir şekilde muhasebeleştirilmesi için ciddi kalıcı adımlar atılmalıdır. Bu durum vergilendirme hususunda da önemli avantajlar sağlayacak, adil vergilendirmeye destek olacak ve vergi kaçırılmasının önüne geçilecektir. Aynı zamanda, kripto paraların muhasebeleştirilmesinin belirli bir düzene oturtulması değerlendirme hususuna da netlik kazandıracaktır. Kripto paralarla ilgili mevzuat da daima gözden geçirilmeli ve güncellenmelidir. Bunların yanında, kripto paralarla ilgili güven problemlerinin giderilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Kripto paraların farklı ülkelerde tüm işletmeler tarafından standart ve evrensel bir şekilde muhasebeleştirilmesiyle, şeffaf ile karşılaştırılabilir mali tablolarının raporlanması sağlanmalıdır.

Ek olarak, Türkiye'nin yanında diğer ülkelerdeki uygulamalar da ele alınarak kripto paraların muhasebeleştirilmesi hususunda evrensel prensip ve kuralların hem Türkiye'de hem de dünyada kabul edilip standart bir şekilde uyarlanması önerilmektedir. Ayrıca, Uluslararası Muhasebe Standartları (International Accounting Standards - IAS) ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (International Financial Reporting Standards - IFRS) hususunda da gerekli adımların atılması önerilmektedir. Bu durum özellikle günümüzün küresel iş dünyasında yatırımlar, şirket birleşmeleri, şirket satın almaları ve özelleştirmeler gibi hususlar açısından önemlidir.

Bunun yanında, araştırmanın uygulama kısmında bulunan öneri niteliğindeki yevmiye kayıtları (günlük kayıtlar), Vergi Usul Kanunu'na (VUK) göre sunulmuştur. İlaveten, ilgili yevmiye kayıtları (günlük kayıtlar) Türkiye'deki tek düzen hesap planı temelli olup uluslararası hesap planlarını ve muhasebe kodlarını ihtiva etmemektedir. Bununla birlikte, finansal muhasebe bazlı hesap planı dikkate alınmıştır. Kripto paraların muhasebeleştirilmesine ilişkin öneri niteliğinde çeşitli yevmiye kayıtları (günlük kayıtlar) sunulmasına rağmen, bütün kaynakların taranması olanağı zaman sınırı nedeniyle mümkün olmamıştır. Bundan sonraki çalışmalar, özellikle yeni kanunları ve mevzuatları dikkate alarak kripto paraların muhasebeleştirilmesi hususunda farklı uygulama örneklerini öneri olarak sunabilir. Vergi Usul Kanunu (VUK) yanında Uluslararası Muhasebe Standartları (International Accounting Standards - IAS) ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (International Financial Reporting Standards - IFRS) göre uyarlanmış uygulama örnekleri sunulabilir. Finansal muhasebe hesap planının yanında diğer hesap planlarına yönelik uygulama örnekleri verilebilir. Literatür taramasının kapsamı genişletilebilir ve gelecek çalışmalar daha güncel araştırmaları da literatür taramasına dâhil edebilir. Ülke ve sektörel bazlı karşılaştırmaların baz alındığı çalışmalar da gerçekleştirilebilir.

Son olarak, literatürde hali hazırda yer alan birtakım çalışmalardan farklı olarak kripto paraların muhasebeleştirilmesi konusunda mümkün olduğu kadar farklı yevmiye kaydına (günlük kayda) birer uygulama önerisi olarak yer verilmiştir. Kripto paraların muhasebeleştirilmesinin nasıl gerçekleştirilebileceğine dair çeşitli yevmiye kaydı (günlük kayıt) önerileri sunulmuş ve ayrı hesaplar altında birçok yaklaşım konusunda uygulama örnekleri verilmiştir. Çalışmanın bu noktalarda katkılar sunduğu ve özgünlüğe sahip olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma, kripto paraların muhasebeleştirilmesi hususunda 267 Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar ve 157 Diğer Stoklar hesaplarının kullanılmasını daha uygun görmektedir. Bu açıdan çalışma, Şahin (2018) ve Yumuşaker (2019)'in çalışmalarıyla kripto paraların muhasebeleştirilmesi hususunda benzer yaklaşım ile sonuçlara sahiptir. Fakat çalışma, Aslantaş Ateş (2016), Dizkırıncı ve Gökgöz (2018) ile Serçemeli (2018) çalışmalarından farklı yaklaşım ve sonuçlara sahiptir.

Etik Beyan: Bu çalışmada, Etik Kurul izni alınmasını gerektiren bir yöntem kullanılmamıştır. Aksi bir durumun tespiti halinde Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp tüm sorumluluk çalışmanın yazar (lar) ına aittir.

Yazar Katkı Beyanı: 1. yazarın katkı oranı %35, 2. yazarın katkı oranı %35, 3. yazarın katkı oranı ise %30'dır.

Çıkar Beyanı: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Ethics Statement: Permission from an ethics committee is not needed for this study. In case of detection of a contrary situation, Beykent University Journal of Social Sciences has no responsibility, and all responsibility belongs to the author(s) of the study

Author Contributions Statement: 1st author's contribution rate 35%, 2nd author's contribution rate 35%, 3rd author's contribution rate 30%.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest among the authors.

KAYNAKÇA

- Abad-Segura, E., Infante-Moro, A., González-Zamar, M.D. ve López-Meneses, E. (2021). Blockchain technology for secure accounting management: Research trends analysis. *Mathematics*, 9(14):1631. <https://doi.org/10.3390/math9141631>
- Alpoga, H. (2018). Bitcoin'den selfcoin'e kripto para. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 411-428.
- Aslan, Ü. (2020). Kripto para muhasebesi üzerine yapılan tartışmalar ve finansal raporlama üzerindeki etkileri. *TIDE Academia Dergisi*, 2(2), 257-286.
- Aslantaş Ateş, B. (2016). Kripto para birimleri, bitcoin ve muhasebesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 349-366.
- Atik, M., Köse, Y., Yılmaz, B. ve Sağlam, F. (2015). Kripto para: Bitcoin ve döviz kurları üzerine etkileri. *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 6(11), 247-261.
- Bozkurt Yüksel, A. E. (2015). Elektronik para, sanal para, bitcoin ve linder doları'na hukuki bir bakış. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 74(2), 173-220.
- Böhme, R., Christin, N., Edelman, B. ve Moore, T. (2015). Bitcoin: Economics, technology, and governance. *Journal of Economic Perspectives*, 29(2), 213-238, <https://doi.org/10.1257/jep.29.2.213>
- Ciaian, P., Rajcaniova, M. ve Kancs, d'Artis (2018). Virtual relationships: Short and long run evidence from bitcoin and altcoin markets. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 52, 173-195.
- Chohan, U. W. (2021). Chapter 3: Cryptocurrencies and inequality. *Cryptofinance*. 49-62. https://doi.org/10.1142/9789811239670_0003
- Cormen, T. H., Leiserson, J. E., Rivest, R. L. ve Stein, C. (2009). *Introduction to algorithms*. (3rd ed.), MIT Press, U.S.A.
- Dizkırıcı, A. S. ve Gökgöz, A. (2018). Kripto para birimleri ve Türkiye'de bitcoin muhasebesi. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 92-105.
- Doğan, H. (2018). İslam hukuku açısından kripto paralar ve blockchain şifreleme teknolojisi. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 26(2), 225-253.
- Gültekin, Y. (2017). Turizm endüstrisinde alternatif bir ödeme aracı olarak kripto para birimleri: Bitcoin. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 12, 96-113.
- Karaağaç, G. A. ve Altınırnak, S. (2018). En yüksek piyasa değerine sahip on kripto paranın birbiriyle etkileşimi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi (MUFAD)*, 79, Temmuz 2018, 123-138.
- Karaköse, İ. S. (2017). Elektronik ödemelerde blok zinciri sistematığı ve uygulamaları. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, Kayseri.
- Kızıl, A. ve Kızıl C. (2007). *Accounting: Financial, cost, managerial*. Bahar Yayınevi.
- Kızıl, C., Selvi Hanişoğlu, G. ve Aslan, T. (2019). *Kripto paraların finansal piyasalara etkileri ve muhasebeleştirilmesi*. Ekin Yayınevi.
- Kızıl E. (2019). Türkiye'de kripto paranın vergilendirilmesi ve muhasebeleştirilmesi. *Mali Çözüm*, 29(155), 179-196.
- Küçüksavaş, N. (1997). *Genel muhasebe ilkeler ve uygulaması: Tek düzen hesap planı uygulamaları*. Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Nakamoto, S. (2008). *Bitcoin: A peer-to-peer electronic cash system*. <http://www.bitcoin.org/bitcoin.pdf> Erişim Tarihi: 10.03.2020
- Omri, M. (2013). Is cryptographic currency an outstanding tax heaven? *Michigan Law Review*, First Impressions, 38, October, Çev. Gürlek Keleş (2016), S. P. İÜHFİM, LXXIV(2).

- Ponting, C. (2000). Dünyanın yeşil tarihi. (Çev.) Ayşe Başçı, İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayınları, 29-33.
- Samson, C. (2022). *Elon Musk shares conspiracy theory about bitcoin creator Satoshi Nakamoto in viral tweet*. Yahoo News Websitesi, <https://news.yahoo.com/elon-musk-shares-conspiracy-theory-190141264.html> Erişim Tarihi: 15.03.2022
- Saraç, M. (2010). Finansal yönetim. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi (AUZEF) Ders Notları.
- Serçemeli, M. (2018). Kripto para birimlerinin muhasebeleştirilmesi ve vergilendirilmesi. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 639, 33-66.
- Shehada, F. ve Shehada, M. (2020). The challenges facing IFRS for accounting of cryptocurrencies. The 1st International Conference on Information Technology & Business ICITB2020, available at: <https://ssrn.com/abstract=3664571> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3664571>
- Sönmez, A. (2014). Sanal para bitcoin. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication - TOJDAC*, July 2014, 4(3), 1-14.
- Şahin, O. N. (2018). TMS & TFRS ışığında muhasebe, vergi ve denetim açısından bitcoin ve diğer kripto para birimleri. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(4), 898-923.
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası - TCMB, (2019). Kâğıt Paranın Tarihçesi, <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/d189b219-fe71-40bf-97546a5f7d0a65eb/KagitParaTarihce.pdf?MOD=AJPERES&CVID=> Erişim Tarihi: 20.05.2021
- Temelli F. (2019). Kripto para birimlerinden bitcoin ve muhasebe açısından değerlendirilmesi. *İktisadi Yenilik Dergisi*, 6(2), 107-119.
- Türe, A. (2002). Anadolu antik takıları. *Goldaş Kültür Yayınları*, İstanbul.
- Ünsal, E. ve Kocaoğlu, Ö. (2018). Blok zinciri teknolojisi: Kullanım alanları, açık noktaları ve gelecek beklentileri. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 13, 54-64.
- Üzer, B. (2017). *Sanal para birimleri*. [Uzmanlık Yeterlik Tezi]. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Ödeme Sistemleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Vigna, P. ve Casey, M. J. (2017). *The age of cryptocurrency: How bitcoin and digital money are challenging the global economic order (Bitcoin ve dijital paranın küresel ekonomik sisteme meydan okuması)*. Buzdağı Yayınevi, Ankara.
- Yumuşaker, M. (2019). Kripto para tipleri, bitcoin olgusu ve muhasebesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 1008-1029.
- Yüksel F. (2020). Kripto varlıklar ve IFRS kapsamında kripto paraların muhasebeleştirilmesi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 13(2), 429-451.